



УДК 351.86:342.9(477)(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-78-84>**Захарченко Андрій Миколайович,**

доктор юридичних наук, професор

*(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6359-2475>

ПОВНОВАЖЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ АДМІНІСТРАЦІЙ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ

У статті проаналізовано стан нормативно-правового закріплення та реалізації повноважень військових адміністрацій у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку. Обґрунтовано пропозиції щодо уточнення повноважень військових адміністрацій у вказаній сфері, а також офіційного оприлюднення наказів і розпоряджень зазначених органів з питань забезпечення громадської безпеки і порядку.

Ключові слова: військові адміністрації, громадська безпека і порядок, повноваження, заходи правового режиму воєнного стану.

Постановка проблеми. Введення в Україні воєнного стану внаслідок військової агресії Російської Федерації зумовило зміни у системі державного управління, в тому числі утворення тимчасових державних органів – військових адміністрацій, що функціонують на регіональному та місцевому рівнях. Одним із важливих завдань, покладених на військові адміністрації, є забезпечення громадської безпеки і порядку. У зв'язку з цим постає питання щодо надання зазначеним органам оптимального обсягу повноважень, необхідних для реалізації цього завдання.

Аналіз Закону України «Про правовий режим воєнного стану» дає змогу констатувати, що передбачена цим Законом сукупність повноважень військових адміністрацій охоплює й низку повноважень, що спрямовані на забезпечення громадської безпеки і порядку [1]. Разом із тим положення цього Закону нині є не досить чіткими, містять деякі неточності і прогиріччя, що спричиняє ускладнення під час здійснення відповідних повноважень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на порівняно нетривалий період функціонування військових адміністрацій питання їх правового статусу у юридичній науці є малодослідженими. Серед небагатьох наукових праць, присвячених цим питанням, варто відзначити, зокрема, дослідження О.Ю. Лялюка, який здійснив порівняльний аналіз конституційно-правового статусу військових та військово-цивільних адміністрацій та вказав на окремі недоліки правового регулювання стосовно територіальної основи їхньої діяльності [2]. У статті В.В. Дулгера зосереджено увагу на питанні належності військових адміністрацій до державних органів у складі сектору безпеки й оборони України [3]. В контексті дослідження правових засад запровадження режиму воєнного стану в Україні С.В. Васильєв та С.А. Мальяр запропонували загальні напрями розмежування повноважень військових адміністрацій та органів місцевого самоврядування [4, с. 28–29]. Разом із тим проблеми нормативного закріплення та реалізації повноважень військових адміністрацій у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку дотепер не одержали достатнього висвітлення.

Наведене вище вказує на актуальність теми цієї статті.

Метою цієї статті є обґрунтування пропозицій щодо уточнення повноважень військових адміністрацій у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку, а також удосконалення практики реалізації таких повноважень.

Виклад основного матеріалу. Встановлюючи правові засади діяльності військових адміністрацій, Закон України «Про правовий режим воєнного стану» відносить до відання цих органів питання забезпечення громадської безпеки і порядку. Зокрема, передбачено, що військові адміністрації можуть утворюватися на територіях, на яких введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення разом із військовим командуванням запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, *громадської безпеки і порядку* (виділено мною – А.З.), захисту критичної інфраструктури, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян. Спрямування, координацію та контроль за діяльністю обласних військових адміністрацій з питань забезпечення громадської безпеки і порядку здійснює Генеральний штаб Збройних сил України. Діяльність районних військових адміністрацій щодо цих питань спрямовується, координується та контролюється Генеральним штабом Збройних сил України та обласними військовими адміністраціями (у разі їх утворення) (ч. 1, ч. 4, абз. 1-2 ч. 7 ст. 4 вищезазначеного Закону).

Оперуючи поняттям «громадська безпека і порядок», Закон України «Про правовий режим воєнного стану» не містить визначення цього поняття. Водночас у науковій літературі висловлюються різні точки зору як щодо змісту цього поняття, так і щодо його співвідношення з поняттям публічної безпеки і порядку [5; 6]. З урахуванням зазначеного, не вдаючись у межах цього дослідження до порівняльного аналізу різних наукових позицій стосовно значення поняття «громадська безпека і порядок», варто відзначити, що згідно із Законом України «Про національну безпеку України» (п. 3 ч. 1 ст. 1) це поняття визначено як захищеність життєво важливих для суспільства та особи інтересів, прав і свобод людини і громадянина, забезпечення яких

є пріоритетним завданням діяльності сил безпеки, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та громадськості, які здійснюють узгоджені заходи щодо реалізації і захисту національних інтересів від впливу загроз [7]. Наведене визначення загалом є прийнятним і для цілей забезпечення правового режиму воєнного стану.

Аналіз правового статусу військових адміністрацій дозволяє констатувати, що значна частина їхніх повноважень стосується запровадження та здійснення визначених законодавством заходів правового режиму воєнного стану. При цьому у сукупності зазначених заходів є й такі, що прямо або опосередковано впливають на стан громадської безпеки і порядку. Зокрема, йдеться про такі заходи, як:

встановлення (посилення) охорони об'єктів критичної інфраструктури та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення;

залучення працездатних осіб до суспільно корисних робіт, пов'язаних з підтриманням громадського порядку; запровадження комендантської години (заборони перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень);

встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів;

перевірка документів у осіб, проведення огляду речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України;

заборона проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів;

встановлення заборони або обмеження на вибір місця перебування чи місця проживання осіб;

заборона торгівлі зброєю, сильнодіючими хімічними й отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі;

встановлення особливого режиму у сфері виробництва та реалізації лікарських засобів, які мають у своєму складі наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори, інші сильнодіючі речовини, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України (ст. 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», План запровадження та забезпечення заходів здійснення правового режиму воєнного стану в Україні, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 181-р [8]).

Разом із тим вивчення стану нормативно-правового закріплення та практики реалізації зазначених повноважень вказує на низку проблемних питань. Насамперед це стосується визначення ступеня самостійності військових адміністрацій у прийнятті рішень про запровадження вищевказаних заходів. Так, частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» передбачено, що заходи правового режиму воєнного стану запроваджує *військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення)* (виділено мною – А.З.). З наведеного формулювання витікає, що правовою підставою запровадження в межах певної території зазначених заходів має бути спільне рішення військового командування та військової адміністрації. Водночас всупереч цим положенням Закону пунктом 5 Порядку здійснення заходів під час запровадження комендантської години та встановлення спеціального режиму світломаскування в окремих місцевостях, де введено воєнний стан (затверджений

Постановою Кабінету Міністрів України від 8 липня 2020 р. № 573), передбачено дещо інший підхід: визначено, що комендантська година та встановлення спеціального режиму світломаскування запроваджується шляхом видання наказу *військовим командуванням або військовою адміністрацією (у разі її утворення)* (виділено мною – А.З.). Тобто у Порядку йдеться про можливість самостійного запровадження військовою адміністрацією вищевказаних заходів.

Правозастосовна практика щодо порушеного питання також є неоднозначною: у різних регіонах заходи правового режиму воєнного стану запроваджуються як спільними наказами начальників військових адміністрацій та військового командування [9], так і одноособовими наказами начальників військових адміністрацій [10]. Крім того, наявна й практика, за якої рішення ради оборони області про запровадження заходів правового режиму воєнного стану вводяться в дію розпорядженнями начальника обласної військової адміністрації [11].

Вищевикладене свідчить, що питання запровадження військовими адміністраціями заходів правового режиму воєнного стану (включно із заходами, спрямованими на забезпечення громадської безпеки і порядку) потребують додаткової регламентації та упорядкування. Зважаючи на значущість таких заходів для забезпечення правового режиму воєнного стану, видається, що їх запровадження та виконання мають здійснюватися на засадах узгодження позицій військових адміністрацій та військового командування. Тому на рівні Закону України «Про правовий режим воєнного стану» доцільно уточнити, що заходи правового режиму воєнного стану запроваджуються шляхом видання спільного наказу військового командування та начальника відповідної військової адміністрації. Водночас потрібно внести відповідні корегування й до підзаконних нормативно-правових актів, що визначають порядок запровадження окремих заходів правового режиму воєнного стану.

Продовжуючи аналіз, варто звернути увагу, що на практиці військові адміністрації подекуди приймають рішення про запровадження деяких заборонних і обмежувальних заходів, що спрямовані на забезпечення громадської безпеки і порядку, але відсутні у переліку заходів правового режиму воєнного стану, закріпленого ст. 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Зокрема, Харківська обласна військова адміністрація на період дії воєнного стану заборонила використання на території області відеореєстраторів та інших пристроїв для фото- і відеофіксації під час використання автомобільного та мототранспорту для фото- і відеозйомки доріг загального користування, об'єктів загального призначення, об'єктів інфраструктури, блокпостів, укріплень, розташування, зосередження чи переміщення військових частин (підрозділів) сил оборони [12]. Черкаська обласна військова адміністрація встановила заборону навігації для мало-мірних (малих) суден, моторних суден, прогулянкових вітрильних, спортивних та інших суден, а також водних мотоциклів і засобів розваг на воді та на водоймах Черкаської області [13]. Розпорядженням Болградської районної військової адміністрації Одеської області заборонено суб'єктам господарювання здійснювати під час повітряної тривоги обслуговування населення в торговельних будівлях, інших будівлях та приміщеннях сфери обслуговування [14].

Запровадження військовими адміністраціями зазначених заходів, з одного боку, зумовлене об'єктивними потребами і загалом відповідає інтересам суспільства.

Але, з іншого боку, правомірність застосування таких заходів нині може ставитись під сумнів, адже згідно з вимогами частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [15].

З урахуванням наведеного вище варіантом розв'язання розглянутого протиріччя може стати збільшення обсягу повноважень військових адміністрацій шляхом внесення відповідних доповнень до закріпленого Законом переліку заходів правового режиму воєнного стану, запровадження яких віднесено до компетенції цих органів.

У ракурсі здійснюваного дослідження слід також звернути увагу, що визначений законодавством обсяг повноважень обласних, районних військових адміністрацій та військових адміністрацій населених пунктів є неоднаковим. Так, частиною другою статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» закріплено перелік повноважень, наданих лише військовим адміністраціям населених пунктів. Цей перелік охоплює й деякі повноваження, що слугують забезпеченню громадської безпеки і порядку (зокрема, повноваження щодо сприяння діяльності суду, органів прокуратури, юстиції, служби безпеки, органів Національної поліції, адвокатури і Державної кримінально-виконавчої служби України; заслуховування інформації прокурорів та керівників органів Національної поліції про стан законності, боротьби зі злочинністю, охорони громадської безпеки і порядку та результати діяльності на відповідній території; встановлення правил з питань забезпечення в населеному пункті чистоти і порядку, додержання тиші в громадських місцях, за порушення яких передбачена адміністративна відповідальність). Крім того, Законом (ч. 2, 3 статті 10; ч. 3 ст. 15) визначено особливі обставини, за яких військові адміністрації набувають додаткових повноважень. Зокрема, передбачено, що у разі утворення військової адміністрації населеного пункту Верховна Рада України за поданням Президента України може прийняти рішення про те, що у період дії воєнного стану та 30 днів після його припинення чи скасування начальник військової адміністрації, крім повноважень, віднесених до його компетенції цим Законом, здійснює повноваження сільської, селищної, міської ради, її виконавчого комітету, сільського, селищного, міського голови. Відповідно, прийняття Верховною Радою України такого рішення є підставою для здійснення військовими адміністраціями і повноважень органів місцевого самоврядування з питань забезпечення громадської безпеки і порядку (в тому числі тих, що визначені статтею 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» – «Повноваження щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян» [16]).

Разом із тим застосований у законодавстві підхід до закріплення переліку додаткових повноважень військових адміністрацій потребує доопрацювання. Так, на цей час передбачено, що районна, обласна військові адміністрації у разі прийняття Верховною Радою України за поданням Президента України відповідного рішення або у разі тимчасової окупації або оточення адміністративного центру області здійснюють на відповідній території повноваження із: встановлення посиленої охорони критичної інфраструктури та об'єктів, які забезпечують життєдіяльність населення; прийняття рішень про заборону торгівлі зброєю, сильнодіючими хімічними й отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі

(пункти 7, 11 частини третьої статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»). Водночас, як відзначалось вище, ці заходи включено до переліку заходів правового режиму воєнного стану, запровадження яких віднесено до спільної компетенції військового командування та військових адміністрацій, при цьому таке запровадження Закон не ставить у залежність від прийняття рішення Верховної Ради України чи інших обставин. Зважаючи на це, для досягнення правової визначеності щодо порушеного питання відповідні пункти у переліку додаткових повноважень військових адміністрацій доцільно виключити.

Поряд із цим нелогічним здається підхід, за якого повноваження із заслуховування інформації керівників правоохоронних органів про стан охорони громадської безпеки і порядку віднесено до таких, що набуваються районними та обласними військовими адміністраціями лише за умови прийняття окремого рішення Верховної Ради України, або у разі тимчасової окупації чи оточення адміністративного центру області (пункт 9 частини третьої статті 15 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»). Натомість, зважаючи на коло завдань військових адміністрацій, повноваження щодо сприяння діяльності правоохоронних органів та заслуховування інформації їх керівників варто віднести до компетенції всіх обласних та районних військових адміністрацій без встановлення при цьому додаткових умов.

Підвищенню ефективності діяльності військових адміністрацій у сфері забезпечення громадської безпеки та порядку також можуть сприяти нормативно-правове закріплення та подальша реалізація ними повноважень щодо підготовки, затвердження та організації виконання відповідних регіональних та місцевих програм у взаємодії з територіальними органами (підрозділами) Національної поліції. В цьому контексті береться до уваги, що до введення в Україні воєнного стану такі програми активно впроваджувалися у низці населених пунктів за рішенням органів місцевого самоврядування. Як приклад можна навести комплексну Програму забезпечення громадського (публічного) порядку та безпеки у місті Кам'янське на 2021–2025 роки, затверджену рішенням Кам'янської міської ради [17]. Такий механізм впливу на стан громадської безпеки і порядку по можливості доцільно використовувати і у діяльності військових адміністрацій, що цілком відповідатиме покладеному на них завданню із забезпечення громадської безпеки і порядку під час дії воєнного стану.

Продовжуючи аналіз, слід зауважити, що результативність заходів, які впроваджуються військовими адміністраціями у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку, значною мірою залежить від рівня поінформованості громадян стосовно рішень, які приймаються цими органами. Разом із тим є підстави стверджувати, що на цей час стан інформування громадськості з цих питань не є задовільним. Здебільшого, встановлюючи певні правила, що зачіпають права та законні інтереси громадян, військові адміністрації не оприлюднюють відповідні накази і розпорядження на власних офіційних вебсайтах або в інший спосіб, що перешкоджає виконанню прийнятих рішень. Зокрема, під час судового оскарження рішення адміністративної комісії про притягнення до адміністративної відповідальності за порушення вимог наказу Одеської обласної військової адміністрації від 30.03.2022 року № 2 «Про заборону торгівлі сильнодіючими хімічними й отруйними речовинами, а також деякими алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, в умовах

правового режиму воєнного стану в Одеській області» позивач наголошував на тому, що зазначений наказ неможливо знайти ані на офіційних сайтах військової адміністрації та міської ради, ані в місцевих газетах, і заборона торгівлі алкогольними напоями ніким не доводилася до відома заінтересованих осіб. Натомість у відкритих джерелах доступні лише неофіційні коментарі щодо прийнятого наказу [18].

З урахуванням зазначеного вище виправленню такої ситуації може сприяти законодавче закріплення правила, згідно з яким накази та розпорядження начальників військових адміністрацій з питань забезпечення громадської безпеки і порядку (за винятком наказів і розпоряджень, що містять інформацію з обмеженим доступом) обов'язково оприлюднюються на офіційних вебсайтах військових адміністрацій, а також доводяться до відома жителів відповідних населених пунктів в інший спосіб, визначений військовою адміністрацією.

Висновки. На основі проведеного дослідження для вдосконалення діяльності військових адміністрацій у сфері забезпечення громадської безпеки і порядку пропонується:

1) конкретизувати межі повноважень військових адміністрацій щодо запровадження заходів правового режиму воєнного стану шляхом встановлення правила, за яким такі заходи запроваджуються шляхом видання спільного наказу військового командування та начальника відповідної військової адміністрації;

2) доповнити перелік заходів правового режиму воєнного стану шляхом включення до цього переліку обмежень стосовно здійснення фото- і відеозйомки певних об'єктів, використання суден на водних об'єктах, роботи об'єктів торгівлі та сфери послуг під час оголошення повітряної тривоги;

3) упорядкувати положення законодавства щодо повноважень військових адміністрацій із встановлення посиленої охорони критичної інфраструктури та об'єк-

тів, які забезпечують життєдіяльність населення; прийняття рішень про заборону торгівлі зброєю, сильнодіючими хімічними й отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі;

4) віднести до компетенції всіх обласних та районних військових адміністрацій повноваження щодо сприяння діяльності суду, органів прокуратури, юстиції, служби безпеки, органів Національної поліції, адвокатури і Державної кримінально-виконавчої служби України; заслуховування інформації прокурорів та керівників органів Національної поліції про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони громадської безпеки і порядку та результати діяльності на відповідній території;

5) закріпити повноваження військових адміністрацій щодо підготовки, затвердження та організації виконання регіональних та місцевих програм з питань забезпечення громадської безпеки і порядку;

6) встановити правило, за яким накази та розпорядження начальників військових адміністрацій з питань забезпечення громадської безпеки і порядку (за винятком наказів і розпоряджень, що містять інформацію з обмеженим доступом) мають обов'язково оприлюднюватися на офіційних вебсайтах військових адміністрацій, а також доводитися до відома жителів відповідних населених пунктів в інший спосіб, визначений військовою адміністрацією.

Проведений аналіз не вичерпує всіх проблемних питань, що стосуються визначення та реалізації повноважень військових адміністрацій як суб'єктів забезпечення громадської безпеки і порядку. Зокрема, нині також постає питання щодо розподілу компетенції обласних (районних) військових адміністрацій та обласних (районних) рад у разі, якщо зазначені органи місцевого самоврядування продовжують здійснювати свої повноваження в умовах воєнного стану. Зазначене питання має стати предметом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250 (Із змінами).
2. Лялюк О.Ю. Військові та військово-цивільні адміністрації у системі територіальної організації влади в Україні: компаративний аналіз. *Проблеми законності*. 2022. Вип. 157. С. 6–19. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.157.256296>.
3. Дулгер В.В. Військові адміністрації як тимчасові державні органи з елементами військової організації управління у складі сектору безпеки й оборони України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 4. Ч. 2. С. 33–37.
4. Васильєв С.В., Мальяр С.А. Правові засади запровадження режиму воєнного стану в Україні. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. № 3 (3). С. 22–30. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-3\(3\)-22-30](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-3(3)-22-30).
5. Курбанов Я.Л. Забезпечення громадського порядку та громадської безпеки за сучасних умов: питання теорії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2016. № 3–4. С. 89–93.
6. Крищенко А.Є. Особливості визначення терміна «публічна безпека і порядок». *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (102). С. 206–213.
7. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241 (Із змінами).
8. Питання запровадження та забезпечення здійснення заходів правового режиму воєнного стану в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 р. № 181-р. *Офіційний вісник України*. 2022. № 39. Ст. 2109 (Із змінами).
9. Про заборону торгівлі алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, в умовах правового режиму воєнного стану в Харківській області : Спільний наказ начальника Харківської обласної військової адміністрації та начальника Харківського військового гарнізону від 16 травня 2022 р. № 08В. *Офіційний вебсайт Харківської обласної військової адміністрації*. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenty/rozporjadzhennya/3355/3400/115761> (дата звернення: 20.10.2022).
10. Про здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану : Наказ начальника Львівської обласної військової адміністрації від 19 березня 2022 р. № 27/22. *Офіційний вебсайт Львівської обласної військової адміністрації*. URL: <https://loda.gov.ua/documents/28036> (дата звернення: 20.10.2022).
11. Про введення в дію рішення ради оборони області : Розпорядження начальника Закарпатської обласної військової адміністрації від 2 квітня 2022 р. № 97. *Офіційний вебсайт Закарпатської обласної військової адміністрації*. URL: <https://carpathia.gov.ua/nps/pro-vvedennya-v-diyu-rishennya-radi-oboroni-oblasti-6> (дата звернення: 20.10.2022).

12. Про заборону використання відеореєстраторів та інших пристроїв для фото- і відеофіксації на території Харківської області : Розпорядження начальника Харківської обласної військової адміністрації від 21 березня 2022 р. № 14В. *Офіційний вебсайт Харківської обласної військової адміністрації*. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenty/rozporядzhenne-14v> (дата звернення: 20.10.2022).

13. Про заборону навігації для маломірних (малих) суден, моторних суден, прогулянкових вітрильних суден, прогулянкових суден, швидкісних суден та спортивних суден, суден флоту рибної промисловості, а також водних мотоциклів і засобів розваг на воді та на водоймах Черкаської області на період воєнного стану : Розпорядження начальника Черкаської обласної військової адміністрації від 02 квітня 2022 р. № 131. *Офіційний вебсайт Черкаської обласної військової адміністрації*. URL: <https://ck-oda.gov.ua/documents> (дата звернення: 20.10.2022).

14. Про деякі питання цивільного захисту населення в умовах правового режиму воєнного стану : Розпорядження Болградської районної військової адміністрації Одеської області від 18 липня 2022 р. № 138/А-2022. URL: <https://vasylivskagr.gov.ua/news/1658474736/> (дата звернення: 20.10.2022).

15. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Офіційний вебсайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.10.2022).

16. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170 (Із змінами).

17. Про затвердження комплексної Програми забезпечення громадського (публічного) порядку та безпеки у місті Кам'янське на 2021–2025 роки : Рішення Кам'янської міської ради від 26 лютого 2021 р. № 138-05/VIII. *Офіційний сайт Кам'янської міської ради*. URL: http://so.kam.gov.ua/ua/treezas_so/pg/10321619489378_d1/tpviewr/3/ (дата звернення: 20.10.2022).

18. Рішення Кодимського районного суду Одеської області від 14 жовтня 2022 р. у справі № 503/827/22. / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106758269> (дата звернення: 20.10.2022).

References

1. Pro pravovyi rezhym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12 travnia 2015 r. № 389-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [On the legal regime of martial law: Law of Ukraine dated May 12, 2015. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. 2015. № 28. St. 250 (Iz zminamy) [in Ukrainian].

2. Lialiuik, O.Iu. (2022). Viiskovi ta viiskovo-tsyvilni administratsii v systemi terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini: komparatyvnyi analiz [Military and military-civilian administrations in the system of territorial organization of power in Ukraine: a comparative analysis]. *Problemy zakonnosti*. Vyp. 157. S. 6–19. DOI: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.157.256296> [in Ukrainian].

3. Dulher, V.V. (2018). Viiskovi administratsii yak tymchasovi derzhavni orhany z elementamy viiskovoi orhanizatsii upravlinnia u skladi sektoru bezpeky u oborony Ukrainy [Military administrations as temporary state bodies with elements of a military management organization as part of the security and defense sector of Ukraine]. *Pivdenoukrainskyi pravnychy chasopys*. № 4. Ch. 2. S. 33–37 [in Ukrainian].

4. Vasyliiev, S.V., Maliar, S.A. (2022). Pravovi zasady zaprovadzhennia rezhymu voiennoho stanu v Ukraini [Legal basis for the introduction of martial law in Ukraine]. *Nauka i tekhnika sohodni*. № 3 (3). S. 22–30. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-3\(3\)-22-30](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-3(3)-22-30) [in Ukrainian].

5. Kurbanov, Ya.L. (2016). Zabezpechennia hromadskoho poriadku ta hromadskoi bezpeky za suchasnykh umov: pytannia teorii [Ensuring public order and public safety under modern conditions: issues of theory]. *Pivdenoukrainskyi pravnychy chasopys*. № 3–4. S. 89–93 [in Ukrainian].

6. Kryshchenko, A.Ie. (2017). Osoblyvosti vyznachennia termina «publichna bezpeka i poriadok» [Features of the definition of the term “public safety and order”]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. № 1 (102). S. 206–213 [in Ukrainian].

7. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 r. № 2469-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [On the national security of Ukraine: Law of Ukraine dated June 21, 2018. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. 2018. № 31. St. 241 (Iz zminamy) [in Ukrainian].

8. Pytannia zaprovadzhennia ta zabezpechennia zdiisnennia zakhodiv pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Ukraini: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 liutoho 2022 r. № 181-r. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy [The issue of introducing and ensuring the implementation of measures of the legal regime of martial law in Ukraine: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 24, 2022. Official Gazette of Ukraine]. 2022. № 39. St. 2109 (Iz zminamy) [in Ukrainian].

9. Pro zaboronu torhivli alkoholnymy napoiamy ta rechovynamy, vyroblenymy na spyrtoyii osnovi, v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Kharkivskii oblasti: Spilnyi nakaz nachalnyka Kharkivskoi oblasnoi viiskovoi administratsii ta nachalnyka Kharkivskoho viiskovoho harnizonu vid 16 travnia 2022 r. № 08V. Ofitsiinyi vebсайт Kharkivskoi oblasnoi viiskovoi administratsii [On the prohibition of trade in alcoholic beverages and alcohol-based substances under the conditions of martial law in the Kharkiv region: Joint order of the head of the Kharkiv regional military administration and the head of the Kharkiv military garrison dated May 16, 2022. The official website of the Kharkiv Regional Military Administration]. Retrieved from: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenty/rozporядzhennya/3355/3400/115761> (Last accessed: 20.10.2022) [in Ukrainian].

10. Pro zdiisnennia deiakykh zakhodiv pravovoho rezhymu voiennoho stanu: Nakaz nachalnyka Lvivskoi oblasnoi viiskovoi administratsii vid 19 bereznia 2022 r. № 27/22. Ofitsiinyi vebсайт Lvivskoi oblasnoi viiskovoi administratsii [On the implementation of some measures of the legal regime of martial law: Order of the head of the Lviv Regional Military Administration of March 19, 2022. The official website of the Lviv Regional Military Administration]. Retrieved from: <https://loda.gov.ua/documents/28036> (Last accessed: 20.10.2022) [in Ukrainian].

11. Pro vvedennia v diiu rishennia rady oborony oblasti: Rozporiadzhennia nachalnyka Zakarpatskoi oblasnoi viiskovoi administratsii vid 2 kvitnia 2022 r. № 97. Ofitsiinyi veb-sait Zakarpatskoi oblasnoi viiskovoi administratsii [On the implementation of the decision of the Regional Defense Council: Order of the Chief of the Transcarpathian Regional Military Administration dated April 2, 2022. Official website of the Transcarpathian Regional Military Administration]. Retrieved from: <https://carpathia.gov.ua/npas/pro-vvedennya-v-diyu-rishennya-radi-oboroni-oblasti-6> (Last accessed: 20.10.2022) [in Ukrainian].

12. Pro zaboronu vykorystannia videoreistratoriv ta inshykh prystroiv dlia foto- i videofiksatsii na terytorii Kharkivskoi oblasti: Rozporiadzhennia nachalnyka Kharkivskoi oblasnoi viiskovoi administratsii vid 21 bereznia 2022 r. № 14V. Ofitsiinyi veb-sait Kharkivskoi oblasnoi viiskovoi administratsii [On the prohibition of the use of video recorders and other devices for photo and video recording on the territory of the Kharkiv region: Order of the head of the Kharkiv regional military administration dated March 21, 2022. The official website of the Kharkiv Regional Military Administration]. Retrieved from: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenty/rozporiadzhennya/3355/3398/114971> (Last accessed: 20.10.2022) [in Ukrainian].

13. Pro zaboronu navihatsii dlia malomirnykh (malykh) suden, motornykh suden, prohuliankovykh vitrylnykh suden, prohuliankovykh suden, shvydkisnykh suden ta sportyvnykh suden, suden flotu rybnoi promyslovosti, a takozh vodnykh mototsykliv i zasobiv rozvah na vodi ta na vodoimakh Cherkaskoi oblasti na period voiennoho stanu: Rozporiadzhennia nachalnyka Cherkaskoi oblasnoi viiskovoi administratsii vid 02 kvitnia 2022 r. № 131. Ofitsiinyi veb-sait Cherkaskoi oblasnoi viiskovoi administratsii [About the prohibition of navigation for small (small) vessels, motor vessels, recreational sailing vessels, pleasure vessels, high-speed vessels and sports vessels, vessels of the fleet of the fishing industry, as well as jet skis and means of entertainment on the water and on the reservoirs of the Cherkasy region for the period of martial law: Order of the Chief of the Cherkasy Regional Military Administration dated April 2, 2022. Official website of the Cherkasy Regional Military Administration]. Retrieved from: <https://ck-oda.gov.ua/documents> (Last accessed: 20.10.2022) [in Ukrainian].

14. Pro deiakii pytannia tsyvilnoho zakhystu naseleння v umovakh pravovoho rezhymu voiennoho stanu: Rozporiadzhennia Bolhradskoi raionnoi viiskovoi administratsii Odeskoi oblasti vid 18 lypnia 2022 r. № 138/A-2022 [On some issues of civilian protection of the population under the legal regime of martial law: Order of the Bolgrad District Military Administration of Odesa Region dated July 18, 2022]. Retrieved from: <https://vasylivskagr.gov.ua/news/1658474736/> (Last accessed: 20.10.2022) [in Ukrainian].

15. Konstytutsiia Ukrainy: pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 roku. Ofitsiinyi veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy [The Constitution of Ukraine: adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996. Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Last accessed: 20.10.2022) [in Ukrainian].

16. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21 travnia 1997 r. № 280/97-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine dated May 21, 1997. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]. 1997. № 24. St. 170 (Iz zminamy) [in Ukrainian].

17. Pro zatverdzhennia kompleksnoi Prohramy zabezpechennia hromadskoho (publichnoho) poriadku ta bezpeky u misti Kamianske na 2021–2025 roky: Rishennia Kamianskoi miskoi rady vid 26 liutoho 2021 r. № 138-05/VIII. Ofitsiinyi sait Kamianskoi miskoi rady [On the approval of the comprehensive Program for ensuring public (public) order and security in the city of Kamianske for 2021–2025: Decision of the Kamianske City Council of February 26, 2021. Official site of the Kamian City Council]. Retrieved from: http://so.kam.gov.ua/ua/treezas_so/pg/10321619489378_d1/tpviewr/3/ (Last accessed: 20.10.2022) [in Ukrainian].

18. Rishennia Kodym'skoho raionnoho sudu Odeskoi oblasti vid 14 zhovtnia 2022 r. u spravi № 503/827/22. Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. [Decision of the Kodym District Court of Odesa Region dated October 14, 2022 in case No. 503/827/22. Unified state register of court decisions]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106758269> (Last accessed: 20.10.2022) [in Ukrainian].

Zakharchenko Andrii,

Doctor of Law, Professor

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6359-2475>

AUTHORITY OF MILITARY ADMINISTRATIONS IN THE FIELD OF ENSURING PUBLIC SAFETY AND ORDER

The introduction of martial law in Ukraine as a result of the military aggression of the Russian Federation led to changes in the state administration system, including the formation of temporary state bodies – military administrations functioning at the regional and local levels. One of the important tasks assigned to military administrations is to ensure public safety and order. In this connection, the question arises as to granting the specified bodies the optimal scope of powers necessary for the implementation of this task.

Taking into account the above, the article analyzes the state of regulatory consolidation and implementation of the powers of military administrations in the sphere of ensuring public safety and order. On the basis of the conducted research, to improve the activities of military administrations in the field of ensuring public safety and order, the following is proposed: 1) specify the limits of the powers of military administrations regarding the introduction of measures of the legal regime of martial law by establishing a rule according to which such measures are introduced by issuing a joint order of the military command and the head of the relevant military administration; 2) to supplement the list of measures of the legal regime of martial law by including in this list restrictions on taking photos and videos of certain objects, the use of vessels on water objects, the operation of trade objects and the sphere of services during the announcement of an air alert; 3) streamline the provisions of the legislation regarding the powers of military administrations to establish enhanced protection

of critical infrastructure and facilities that ensure the vital activities of the population; making decisions on banning trade in weapons, powerful chemical and poisonous substances, as well as alcoholic beverages and alcohol-based substances; 4) assign to the competence of all regional and district military administrations the authority to facilitate the activities of the court, prosecutor's office, justice, security service, National Police, bar and State Criminal Enforcement Service of Ukraine; listening to information from prosecutors and heads of National Police bodies about the state of law, fighting crime, protecting public safety and order, and the results of activities in the relevant territory; 5) consolidate the powers of military administrations to prepare, approve and organize the implementation of regional and local programs on matters of ensuring public safety and order; 6) to establish a rule according to which the orders and orders of the heads of military administrations on issues of ensuring public safety and order (with the exception of orders and orders containing information with limited access) must be made public on the official websites of military administrations, and also have to be to the notice of the residents of the respective settlements in another way, determined by the military administration.

Key words: *military administration, public safety and order, powers, measures of the legal regime of martial law.*

Надіслано до редколегії 20.11.2022